

Ngày Tháng Buồn Hiu

Ngọc Ánh

Phụ Bản

NHẬT KÝ MỤC TÍM

Ngày... tháng...

Chuyến xe hàng lác lác. Câu chuyện gật gù với hành khách ngồi bên cạnh để ngăn cơn buồn nôn mệt mỏi, đưa con gái chỉ nghĩ nhiều đến buổi gặp gỡ sắp tới với gia đình bè bạn. Trời chạng vạng tối chiếc xe ném tôi xuống với đồng hành lý ngổn ngang trên ngã ba đường vào chợ. Ngoắc chiếc xe lồi đang chạy tới.

- Vào hẻm 3 đường Bó Thảo bao nhiêu đó chú?
- Trăm rưởi.
- Trăm đi.

Gã xe lồi nhăn mặt:

- Trả giá chi cô ơi! Nói hồng phải tả oán, chứ giờ này nhà tôi còn chưa có hạt gạo nữa kia.

Con đường đá gập ghềnh. Mặt đưa con gái bắt đầu tươi tỉnh:

- Sao, chạy xe khá hông chú? Hòa bình rồi mà. Đói sao? Tình hình dưới này dễ thở lắm không? Tết như thế nào?

Giọng gã xe lồi vẫn nảo nuột:

- Khá gì được mà khá cô ơi! Lo chạy gạo từng bữa muốn hực hơi, gạo phải đăng ký mua từng lít có bữa không mua được ăn, đói dài dài mà Tết như thế nào? Có nghẹt thở cũng hồng dám hé môi than thở với ai. Làm dân bây giờ kẹt đủ thứ. Có miệng mà nói hồng được mới tức chớ cô!

Chiếc xe lao đi như nỗi lòng hậm hực của chủ nó. Đưa con gái vẫn giữ nụ cười cười mờ trên môi, giọng thân thiện

- Trong khung cảnh lờ mờ tối thì ráng chịu đựng chớ biết sao bây giờ? Thời buổi này chỉ biết thông cảm nhau mà sống. Mà hình như ở địa phương đầu óc người ta đâm ra hẹp hòi thiếu cận, cứ thành kiến kín bưng phải không chú? Nghe nói ở địa phương, mỗi cán bộ là một ông trời con mà. Thảo nào dân chúng họ “phản ánh” quá chừng thấy sốt ruột!
- Vậy mà hồng ai dám hó hé hết cô ơi! Bắt đi học tập cải tạo là có nước bỏ vợ bỏ con, giải phóng gì mà dân khổ quá trời

Xe lồi ngừng trước hẻm nhà, nắm tay gã xe lồi thân mật:

- Thôi, đừng buồn. Ráng sống cho qua ngày nhe chú! Mình đang ở thế kẹt mà. Lấy hai trăm mua gạo cho con. Dù gì cũng ăn Tết với người ta.

Nụ cười gã héo hắt như mếu

- Cám ơn cô.

Ngày... tháng...

Buổi tối phải đi thăm lại bạn bè, thăm lại phố xá Sóc Trăng. Thay đồ, chải tóc trong nỗi nôn nao như ngày còn trẻ (mà mình đâu đã già nua, mới tròn hai mươi mà, có lẽ cách mạng đã khiến mình thấy như còm cõi ..)

Con đường giữa chiều hăm chín Tết mà sao vắng vẻ đìu hiu, “giải phóng” hơn nửa năm rồi, dân chúng đói muốn chết mà lòng dạ nào ăn tết, mà rộn ràng lân pháo đón Xuân sang,

Ta gặp lại vài khuôn mặt bạn bè cũ, Sùng vẫn ngồi ở góc đường nhà Võ, đêm chiều nhà khói ngóng trông nhỏ Hương vẫn chưa về. Tí Cờ vẫn còn cò trong nụ cười có khoe răng vàng hơn hờ:

- Bạn bè hôm qua ngồi nhắc về cậu, mình biết thế nào cậu cũng về mà, làm sao cậu bỏ Sóc Trăng cho đành.

Ừ sao quên cho đành, nhớ tiếng đàn Guitar của Sùng trong nhóm du ca “xin chọn nơi này làm quê hương đầu

cho khó thương” Tụi mình còn có lựa chọn nào khác được đâu? Quê hương bây giờ khó thương thiệt rồi khi thấy cái nón cối xanh, đôi dép râu nhan nhản trên khắp nẻo đường Việt Nam.

Ngày... tháng...

Ngủ một giấc no nê, sáng khoái. Sáng Má vào giường vỗ đầu con gái:

- Dậy đi con. Dậy uống cà phê sữa.

Nằm mê cũng thú mà thức dậy cũng thú. Ước gì thời gian cứ dậm chân tại chỗ mãi nơi đây, cho ta sống hoài trong cái hương vị của mùa xuân ấm áp bên gia đình như thuở nào. Nắng quá nhưng vẫn thích đi thăm lại bạn bè. Đến rủ Võ lại nhà Kiệt. Tội nghiệp cậu Út, trưa đổ mồ hôi phải cong lưng đạp xe chở ta lên tận nhà máy nước, đứng thập thò trước cổng thấy Kiệt mặc xà lỏn đang cầm chổi quét nhà lia lia, khi Võ dựng xe thì hấn ngẩng đầu lên reo vui

- Ủa! chị mới về.

Ta với Võ nhìn hấn cười khúc khích

- Thưa thầy, em đi chơi ạ!

Trông giáo Kiệt khỏe ra:

- Nghe Quan nói Kiệt ở trông mần lớn lắm hả? Vừa hiệu trưởng, vừa giám thị, vừa thầy giáo, thâu hết phải không? Sao, học trò dễ dạy không?

- Cũng được, giáo viên vùng sâu vùng xa mà chị, học trò có thằng đứng gần bằng tôi, công việc thì khỏe lắm, muốn cho học trò về giờ nào thì về. Lúc đầu bà con cho ở trong nhà hồng tón tiền, về sau thì đều đều mỗi tháng không thiếu một đồng, quê quá! Ở, mà chị ở Sài Gòn về hồi nào? Sao thằng Quan biết tôi ở trông cà? Lâu quá, tôi cũng chưa gặp nó. Hồng biết bây giờ nó ra sao nữa? Ờ, mà chị ở Sài Gòn có nghe cái vụ lộn xộn đánh nhau bên cầu chữ Y không?

- Không. Tớ ở bên Chợ Lớn xa thấy mờ. Chuyện gì xảy ra ở đâu cũng như điếc, nghe gì!

- Quên, xin lỗi nhe. Tôi lảm cẩm như ông già quê trong chỗ tôi dạy học.

Cháu biết thằng Minh không? Thằng Minh cũng đi học nữa. Cháu biết Tư Mập không? Tư Mập quen với bác, buôn bán ở Sóc Trăng đó! Trời ơi! ông tưởng chợ Sóc Trăng nhỏ bằng cái xóm quê của ông. Chút nữa tôi cũng quên chợ Sài Gòn của chị bằng cái thị xã của tôi.. Chưa gì mà lán đất dành dân rồi, thị xã cũng của tớ nữa chớ. Tiếng cười dòn dã, hồn nhiên. Câu chuyện mỗi lúc một «liú lo như con cò gáy» đủ thứ chuyện trên đời, từ vụ nhỏ Chuôn, nhỏ Thấm ra trường đổi tuốt về vùng sâu vùng xa vì cô thân cô thế, con gái lần đầu xa nhà sợ gần chết, lội ruộng thì sợ đĩa đeo, leo cầu khỉ thì sợ té mương, ngồi cầu cá vồ thì mắc cở... Đám con gái tan tác mỗi nơi bon chen kiếm sống, Phượng thì lên Sài Gòn bán cơm, Nhung thì hồi nào làm tiểu thư con nhà quan bây giờ nghe đâu buôn vải lậu, quán mấy thức kate quanh bụng, len lỏi trong chợ huyện bán kiếm lời... Thương bạn bè ta cực trần thân, gian khổ!

Kiệt kể về nghề giáo bắt đắc dĩ của mình giữa chốn đồng không mông quạnh, mỗi lần đi họp kiểm điểm, cười lấm kia! Nhà cất ở giữa khu đất trống, chung quanh là sông nước mênh mông. Họp 2 giờ, chèo ghe tới cũng 4 giờ, chờ tụ lại đông đủ bà con xa gần cũng tới 6 giờ để nghe ông xã trưởng báo cáo: "*Các cháu biết hôn, Bác Hồ dạy rằng, vì lợi ích 10 năm trồng người, vì lợi ích 100 năm trồng cây...*". Chờ ơi! Nản muốn chết! ha ha! Cũng như Thông tấn xã Sóc Trăng sáng chiều ra rả trên loa phóng thanh um sùm: "*Chúng ta phải tiêu diệt tận gốc tệ đোন xã hội, xì ke ma túy, ma cô ma cậu, chúng ta phải 'cải chánh quy tà' chúng, như chúng ta đã bài trừ bọn 'tư sản mại bản', do bọn 'xé xê a' và bè lũ phản động kết cấu với thế lực đen tối âm mưu gây 'gối' cho chúng ta...*" Những tràng cười rú lên sau mỗi câu nói, đúng là ngôn ngữ chói tai của thời giải phóng, họ nói như vẹt mà không hiểu gì hết, cứ khoái dùng đao to búa lớn cho người ta hết hồn!

- Vui quá. Bạn bè họp lại vui quá. Tớ về đây lòng mừng khắp khởi à quên phải nói là 'hồ hởi' chứ, những ngày ở Sài Gòn lông bông lêu bêu nhớ bạn bè, mơ ước được trở lại, được gặp mặt ít ra cũng có một lần đông đủ cả bọn, từng gương mặt học trò ngày trước, những hình ảnh thân thương kỷ niệm của năm tháng đến trường. Tớ về đây, lòng như mở hội. Vui ơi là vui..

Định tổ chức chiều nay họp bạn, nhưng không kịp chuẩn bị, sợ bạn bè tụ lại chưa đủ hết, thôi thì để mừng một mừng hai gì đó cũng được. Miễn có họp vì mừng ba tớ đã đi rồi. Về trong vội vã hấp tấp, đi làm thấy bó buộc đủ thứ, tớ chỉ muốn ở đây hoài, bạn bè làm tớ suốt đời bịn rịn mãi thôi. Câu chuyện đang vui, chợt như có cái gì đó nao nao. Kiệt chặc lưỡi, lắc đầu:

- Sao càng ngày tôi càng thấy buồn chán thêm hơn. Chị xem: hồi xưa, hồi tám tháng về trước mỗi lần gặp chị, gặp tụi nó, tôi đều chạy vào nhà mặc quần dài, áo rộng đàng hoàng, còn bây giờ, chị thấy không? Tôi mặc

cha nó cái quần ngắn tiếp chị, tại vì.. buồn quá!

Câu nói thiệt tình tự nhiên của Kiệt làm tôi bật cười, cười đến ứa nước mắt được.

- Ủ, hồi xưa, hồi tám tháng về trước, hồi còn đi học, hồi đó đó... Trời ơi! ngôn ngữ của bạn bè tôi sao mà sâu thẳm vậy! tưởng như thời gian nào đã xa lác xa lơ trôi qua đời sống chúng tôi rồi bỗng chốc ngập ngừng lắng đọng..

“Mỗi ngày nhìn đời mình chết đi” Nghe thương bạn bè quá đỗi là thương, mới thuở nào làm học trò xôn xao rộn rã, những khuôn mặt ngơ ngác hồn nhiên tung tăng đùa phá ngất trời, vậy mà bây giờ mỗi đứa một nơi tứ tán tha phương, sống đời du mục.. Tuổi trẻ chúng tôi sớm chiều như giòng sông phân nhánh, trôi dạt đó đây mang theo những rác rưởi u buồn, chợt thấy như mình già hơn, cô độc hơn trong nỗi nhớ nhung ngậm ngùi. Cúc đi dạy. Kiệt đi dạy. Chuôn, Thấm đi dạy. Phương đi làm. Hà đi làm. Chính, Nhan đi làm, trong cái tình nhỏ chật hẹp này tương lai chỉ được định đoạt đến thế, giáo viên cấp 1 trường ấp trường làng, thư ký ngành thương nghiệp, hay tệ hơn nữa, về cuốc đất trồng khoai như Sơn, như Võ, ngày qua ngày rồi rã lạng cầm.

Võ quay đầu xe ở trước cổng bệnh viện. Buổi trưa, khu bệnh viện im lìm. Tôi bước đến bậc thềm bằng tiếng guốc lao xao, gõ cửa nhẹ nhẹ, thấy Thầy Thiếp khuất đằng sau lưng cô:

- A em đó hả, vào đây.

Tôi xúc động ngồi xuống cạnh giường.

- Thầy, em có nghe tin thầy mới ra...

- Ủ, cũng hơi lâu rồi. Còn em, về từ bao giờ?

- Dạ chiều 28. Ở trong ấy thế nào thầy? Mấy tháng trước em có về Sóc Trăng một lần, chạy xe với Lộc lên khu nghĩa trang liệt sĩ để mong tìm mấy thầy làm cỗ mà không thấy. Lộc nói có vào thăm thầy và thầy bảo thầy đang ở tù. Em hỏi ra sao. Lộc bảo em chờ thầy về, thầy sẽ nói “ra sao” cho em nghe. Bây giờ thầy nói cho em nghe đi thầy!

Giọng thầy Thiếp cười lớn như khỏa lấp một ám ảnh nào đó:

- Ở tù thì có gì để nói đâu em.

Cô Thiếp đỡ lời chồng:

- Người ta gọi nhà tôi là tù, chứ nhà tôi có xưng mình là “tù” đâu! Chính họ gọi thế mà “danh sách tù binh, bọn tù, đi thăm tù”, thế chẳng tù là gì?

Nghĩa trang liệt sĩ trên quốc lộ 4 đó hả? Tôi cũng “được” lên đó 2 lần. Mừng lắm chứ! Được ra ngoài trời, được nhìn thấy con đường liên tỉnh. Được có dịp gặp vợ con lên thăm. Vui lắm chứ! Ở trong ấy, tôi với thầy Tráng nhắc em hoài, có thầy Thừa là trông thâm, nhiều khi yếu đến độ cầm cây cuốc bở xuống đất không nổi, run run muốn chúi đầu, mồ hôi và ra phải ngồi phệt xuống đất trông thật tội. Tôi phải làm giúp để ông thờ. Thầy Tráng ra muện là kể như liệt luôn, chân ông đang khập khểnh đó!

- Có ghê không thầy?

- Làm sao mà tránh khỏi! Tôi cũng bị sơ sơ, bây giờ hết rồi. Ông Thừa, ông Thạnh vẫn còn trong ấy...

- Trong ấy sống thế nào Thầy?

- Cũng ăn cũng ngủ bình thường nhưng mới vô phải học thuộc bản nội qui trước đã, trong điều thứ 6 của bản nội qui, có chỗ tức cười lắm. Thầy nào đọc qua một lần cũng nhớ rất rõ *“Khi gặp cán bộ, bộ đội, nhân viên nhà nước đi qua, hãy lột nón ra, đang cầm gì trên tay phải bỏ xuống đất đứng im cho đến khi người đó đi qua hẳn mới được cầm lên”*.

- Chắc họ sợ bị đập vào đầu chứ gì?

Ông Thiếp cười ha hả trong khi tôi nhăn mặt:

- Em nghe nhiều câu chuyện như vậy sao mà bức mình quá, càng thấy giận điên lên được với chế độ thù hằn ác độc này. Họ muốn người ta chết dần chết mòn trong tù đây.

- Có gì mà bức mình em, theo tôi thì thoải mái lắm, phải thay đổi không khí chứ, cứ tưởng tượng ngày qua ngày hai buổi đều đặn đi dạy năm này qua năm khác, không có gì xảy ra cũng chán. Tôi bây giờ khỏe lắm được nghỉ dạy ở nhà nấu cơm, giặt quần áo cho vợ con, thanh thoi nằm suy nghĩ chuyện đời, bầy hôm đi trình diện một lần không được xuất tỉnh, không được vắng nhà ban đêm, tối tối xuống ông Thừa nói chuyện chơi rồi về, cũng vui...

“Vui lắm”. “Khỏe lắm”, “Thoải mái lắm”. Tự dưng tôi nghe có cái gì chua chát, mỉa mai trong tiếng cười ha hả, khỏa lấp đó.

- Về lần nào em cũng nghe thấy những điều trái tai gai mắt. Em không hiểu tại sao họ lại có thể làm như thế được, họ căm thù miền Nam của mình đến như vậy à?

- Tôi thấy có gì đâu em. Tại em suy nghĩ nhiều quá đó thôi.

- Có lẽ vậy em biết thầy cần được yên, thầy cần được nhắm mắt ngủ quên cái đời sống thay đổi này, còn em, em không thể chịu được, em cần phải làm một cái gì đó như ý nghĩ ray rứt không nguôi của bạn bè em. Tuổi trẻ chúng em không muốn ngồi yên, khoanh tay thụ động để nhìn thời gian đi qua giết chết dần mòn cuộc đời mình. Thầy ơi! Chúng em chỉ mới mười tám đôi mươi.

Ngày... tháng...

Bữa cơm nào ở Sóc Trăng cũng đều ngon hết, thịt cá ngon, bạn bè thân mật, không khí gia đình ấm cúng thoải mái, nên ăn mãi mà chẳng thấy no.

Tối nay là Giao Thừa, tôi mở tủ ra ôm hết sách vở báo chí, tranh ảnh thư từ vào phòng, bật đèn lên xem xét nâng niu từng kỷ vật, đọc lại vài trang nhật ký ghi vội trong sổ tay, xem mấy cuốn báo Xuân cũ của trường Hoàng Diệu, tờ đặc san Giao cảm học trò. Lật lại từng trang Album những hình ảnh nhí nhố xao động. Kia! Tí khùng đang nhai bánh mì ngòm ngoàm trong cuộc họp ban làm tờ Giao Cảm đầu tiên trên Hoàng Thị, hình Sùng cười thật tươi với mái tóc bồng bồng “như anh hippie trẻ, mặc áo rách đứng bên nhà thờ”, nhỏ Hương trong cặp kiến cận nổi nhất đám đang ngồi cắn hột dưa với Chuôn, Rảnh. Tí cô bị một lũ con gái xoắn lấy hành hung trên lan can nhà nhỏ Nhan, này hình nhỏ Hai nhỏ Tú hồi còn đi học ngây ngô, hình Trí Hiền ngày em chưa hoàn tục với áo dài lam và cái chỏm tóc vất bên tai, hình Quan, Hiền hai tên đứng cứng đờ như tờ khai gia đình, hình của Võ ốm yếu xì-ke, Sơn mặc quần sọc như Charlot, Kiệt nhăn nhó như Vương Vũ... Đặc san “Sỏi đá trở bông” của nhóm Du Ca với bài của Nhã Thụy Quan “chưa đầy hai mươi”, thơ tình lãng mạn của “Sóng Bạc Trùng Dương” trong “còn một chút gì”. Bài “tự thú” của N.H. Tâm, bài “Đừng bán văn chương” của Kali Kiển, bài của Hương áo trắng Nguyễn Anh..

Ôi, một thuở huy hoàng vàng son được làm học trò áo trắng. Nhớ quá, thương quá, kỷ niệm sống dậy mãnh liệt lúc này. Như một nhân vật trong tác phẩm của văn hào quốc tế nào đó, khi về già, chống gậy leo lên sườn núi, nhìn xuống thung lũng xanh thắm dưới chân, bàng hoàng mơ về một thời trai trẻ đứng mãnh mẽ ngồi trên lưng ngựa phóng vun vút xuống đèo, qua suối, mạnh mẽ kiêu hùng. Quá khứ bao giờ cũng làm người ta ngậm ngùi vì nhớ kỷ niệm dằng dặc trong đó, kỷ niệm của ta quá đẹp nên cứ khiến lòng ta ray rứt không nguôi khi nó bị mất đi.

Một vài tiếng pháo nổ khởi đầu, rồi từng loạt ngắn, rồi hàng loạt dài, thi nhau ầm ĩ, thị xã như chột bùng lên trong đêm tối. Giao thừa rồi đó ư? Tôi cứ tưởng thời gian đã chết cứng ở đây, lắng đọng thành kính như không khí ngát mùi hương tưởng nhớ đang im lặng vây quanh căn phòng bé nhỏ này, vây quanh lấy tôi quần quít âu yếm. Cô bạn nhỏ vừa đi trở lại khu vườn đầy hoa năm cũ. Gió vẫn dịu dàng cây vẫn xanh màu lá, hoa bướm vẫn nhón nhơ, và trái tim tôi rộn ràng như thời mới lớn. Giao thừa rồi đó sao! Ba má đang đốt nhang đèn trên bàn thờ ông bà, tôi thay chiếc áo dài trắng, cảm xúc lay trước ngọn nến lung linh, mắt Ba ngầu đỏ, không biết vì khói hương hay vì thương nhớ xót xa cho thằng con biệt xứ, ngoài sân, tiếng nức nở của Má thật thấm thía chạnh lòng. Trời ơi! Sao hòa bình rồi mà tôi vẫn phải xa con? Tại sao người ta cười vui xum họp mà gia đình tôi lại phải khóc chia lìa? Trời ơi! Bao nhiêu người còn ngồi trong những trại giam đón giao thừa nhớ cha nhớ mẹ, nhớ vợ nhớ con mà có kẻ vui sướng sao đành? Trời ơi!!!

Tiếng súng lẫn với tiếng pháo ầm ĩ, hỗn loạn. Không gian như muốn vỡ tung ra. Lửa đạn vùn vụt trên không. Hòa châu sáng rực, lừng lờ rồi tắt ngấm. Tôi ngồi đơ đờ văng ngoài sân dưới cây anh đào bông trắng xóa, muốn hát một bài ca nào đó để nguôi ngoai, mà sao không nhớ nổi. “*Đêm nay hòa bình sao mắt mẹ chưa vui, Mẹ hãy ra xem đường phố ngập người..*” Đầu óc cứ tắt ngấm như pháo bông. Tại tôi đã điếc rồi sao?

Vào giường cứ thao thức, trăn trở trong giấc ngủ muộn màng, tiếng pháo thưa thớt rồi cũng lặng im. Giao thừa đã qua đi, đêm vẫn còn dài để tôi chờ đợi một điều gì đó xảy ra, một điều gì đó thật khác thường như tiếng depart của đại bác 105 ly, hay tiếng súng M16, một tiếng nổ dậy ủa vỡ. Tôi chờ đợi, cũng như bạn bè tôi đang chờ đợi.

Qua đêm. Trời vẫn âm nín vô tình.

Ngày... tháng...

Phổ xá mùa Xuân tưng bừng, tâm lý người nghèo mà, một năm có 3 ngày Tết, phải tươm tất một chút dù nợ nần vây bủa lung tung, con nít thì khoái áo mới và tiền lì xì, còn người lớn thì cần xả hơi cho suốt một năm áo cơm túi bụi. Đám trẻ trong quê kéo nhau ra chợ xôn xao hồn nhiên, trong khi lớp già thì vẫn còn đau âm ỉ trong lòng nỗi buồn đất nước, loa phát thanh ngoài thị xã ra rả bài ca giải phóng "*Mùa xuân này về trên quê ta, khắp đất trời mở rộng bao la ... vui sao nước mắt lại trào..*" Khóc hận hay vui thì mỗi người thấm thía theo một cách...

Vài ba khuôn mặt lâu ngày gặp nhau. Long, Võ, Văn, Thu, Kiệt, Sơn, Hạnh, Ánh.. Cả bọn chờ nhau ra quốc lộ 4 uống cà phê, cười nói lao xao rồi về. Nhỏ Hạnh hỏi:

- Mà thấy sao?
- Không vui. Không buồn. Chỉ có gặp bạn bè mới thấy thoải mái, dễ chịu.

Chiều tối, ra phố với Kiệt, Hương, Hà, Nhan, Tường, Loan, Định, Sơn, Sùng, cả bọn nhắc nhở đến một người bạn đã mất hút Thành và ngày vui năm cũ "Hoa đào năm ngoái còn cười gió đông". Tí quạu của bạn bè giờ ra sao? Cả bọn nhớ ngón tay cụt ngo ngoe đón Tết của hần năm nào... Sơn hần học về chuyện phụ thu lúa mùa, thu hoạch được bao nhiêu gom hết vào cái gọi là Hợp tác xã rồi chia theo chế độ "làm theo năng lực, hưởng theo nhu cầu" Bà mẹ nó, **mình làm ra mà nó chia, tức hông**. Đồng bào đang chết dần trong sức lao động của họ, trên miếng đất cày vỡ, để ra cơm áo xã hội. Người dân đã quen chịu đựng và sẽ còn chịu đựng dài dài trong nỗi nhẫn nhục bất lực, họ đổi nhọc nhằn, đổi giọt mồ hôi lấy thành quả bồi đắp cho quê hương sau chiến tranh đổ nát.. Lao động là vinh quang mà, nếu quả thật lý tưởng Xã hội chủ nghĩa là thiên đàng thì cũng ráng bò lên, đàng này mỗi ngày qua đi mọi người như thấy mình bị đọa đày lún sâu trong địa ngục. Ta thấy tuổi trẻ mình bất tài, yếu đuối hay tại ta mặc cảm thua thiệt?

Tối mồng một, họp mặt nhà Cúc, tiếng đàn Sùng dìu dặt, giọng hát Nhan nghẹn ngào,

*"Đêm nay hòa bình sao mắt mẹ chưa vui?
Hãy bước ra xem đường phố ngập người...
Đêm nay hòa bình mắt mẹ buồn như Kinh...
Lời kinh đêm trong căn nhà nhỏ... đèn thấp thì mờ..."*

Nhạc Trịnh Công Sơn chắc chỉ đúng trong tâm trạng của chúng tôi lúc này, khi nhìn mắt bạn bè tôi đỏ hoe, cả bọn ngồi im như mặc niệm những tháng ngày tuyệt vời đã qua, ngoài kia bóng tối phủ đầy... Đêm về nằm trần trở giấc ngủ muộn màng, có cái gì đó trong tôi thao thức, rưng rưng. Ngày qua nhanh và chúng ta sẽ còn lại gì?

Bò qua giường Má ôm chặt bà để cố dỗ giấc ngủ như trẻ thơ, mà sao nước mắt chảy dài thẫm lặng, xót xa. Trong đêm, con tắc kè kêu náo nộ, từng tiếng rã rời buồn hiu.

Ngày... tháng...

Ghé thăm Cô Tráng để nghe những tiếng nấc nghẹn đầu năm. Ta chợt tức giận, cay đắng ngập lòng.

- Người ta mắng chúng tôi như mắng chó, "*Đồ lì như bò, đã không cho thăm mà cũng thăm, mấy người không quần khăn tang là may rồi, một lũ ngoan cố tránh ra ngay*". Nhẫn nhục thương chồng thương con nhịn ăn nhịn uống, gởi tiền cho anh ấy được ba nghìn. vậy mà anh không nhận được. Tức không?"

"Em yêu, anh vẫn mạnh khỏe, anh vẫn bình thường. Lao động làm anh thoải mái hơn. Ở nhà, ráng giữ gìn sức khỏe của em và các con. Nhớ đóng cửa kín lại mỗi tối; tháng này lạnh lắm, kéo cảm. Đừng gởi gì cho anh cả. Anh đủ dùng rồi..."

Thầy! Em biết bức thư này là những lời nói dối, em biết thầy thiếu đường của đời sống, thiếu đèn cầy của đêm tăm tối, tù đày. Thầy, cơn giận nghẹn cứng, lòng em sôi sục căm hờn, em phải làm gì đây Thầy ơi.

Ngày... tháng...

Ba bốn thằng xúm nhau vây lấy ông già đánh đấm, chung quanh gánh rau tung tóe, rơi vãi. Tụi nó có súng dài,

súng ngắn, ông nông dân tay không, thấy cảnh trái tai gay mắt mà nóng mặt, sôi máu, tôi vỗ mạnh lên vai thằng du kích xã:

- Chuyện gì?

- Ông đòi chạy xe qua cầu. Không cho ông cự.

Ông già xin được dắt chiếc xe đạp chờ mấy bó rau qua chợ bán, thằng du kích đuổi không cho với lý do gì đó, nó xô ngã xe rau chổng gọng, ông già tức tối cự lại. Nhà nước chửi lộn với nhân dân. Và sự việc xảy ra...

Sự phẫn nộ bất bình khiến tôi xông tới chỉ mặt bọn họ mà nói như thể tôi là Chủ tịch xã uy quyền.

- Các anh có thừa lời để giải thích nhã nhặn với dân, các anh không thể có hành động thiếu tác phong như vậy, nhìn mọi người đang bu quanh xem hành động của các anh kia, thật tệ! Các anh làm như vậy không có lợi cho chế độ cách mạng của các anh đâu.

Mấy tên du kích nhìn ta ngờ ngợ, trong cảnh tranh tối tranh sáng này vàng thau lẫn lộn cũng dễ thị uy, dù ta là ai đi nữa thì làm được gì nhau? Quan vội vã kéo tay cô bạn đi, hai đứa lặng thinh trên suốt con đường làng.

- Ánh! Quên chuyện hồi nãy đi.

Đưa con gái bực bội

- Cái quân chỉ giỏi tài hung hiếp dân lành.

Về tới nhà hãy còn ám ức, tội nghiệp Quan hẳn đã kéo ta đi, không biết chuyện gì sẽ xảy ra nếu ta còn đứng đó với bọn du kích xấc xược và khẩu súng AK trên tay lăm le... Tại sao chúng ta lại có thể im lặng trước những cảnh chướng tai gai mắt diễn ra hàng ngày trên quê hương "giải phóng" như vậy, mọi nhu cầu hàng hoá thiết yếu đều do nhà nước quản lý, ai mua bán đều bị hạch sách phạt vạ, buôn lậu gì với vài cân thịt heo, năm ba gói thuốc lá, mười ký gạo.. Cái vốn liếng nghèo nàn chắt chiu không chắc đủ để mưu sinh cơm áo gia đình trong một ngày tàn tảo, vậy mà có lúc bị "hốt" trắng tay.. Đau lòng ta muốn khóc!

Ngày... tháng...

Họp bạn trước sân nhà, trăng non thanh bình trong không gian yên tĩnh, nhưng sao ta vẫn thấy trong lòng bất an, mơ hồ như mình sắp đi xa lắm, cái cảm giác bị đánh mất một góc trời hồn nhiên chim sáo của ngày hôm qua làm ta chột hoảng hốt vu vơ... Biết sao giờ khi ta nhỏ nhoi giữa cuộc đời dẫu bề. Gặp nhau lần này chỉ có Kiệt, Võ, Quan, Nhan, Chuôn, Hạnh, Dung, Lộc, Sơn, Minh. Cũng còn thiếu vài khuôn mặt bạn bè, có đứa chắc đã đi xa..Vài cái mút, cái kẹo bên tách trà Blao nóng hổi, câu chuyện từ đầu đến cuối vẫn dòn dã tiếng cười. Thời buổi này vô tư thoải mái được lúc nào hay lúc đó, chắc gì tội mình còn có cơ hội nhí nhố bên nhau như hôm nay. Cả bọn nắm chặt tay thân tình bịn rịn.

- Thôi già từ, mai tớ đi rồi các bạn ơi!

Vòng xuống phố một lần chót. Đưa Nhan, Dung, Chuôn về. Đưa Hạnh về. Kiệt, Võ, Quan rẽ ngõ nhà Lộc. Còn bốn đứa lang thang trong đêm, không khí Tết nhuốm hơi nhạt nhẽo. Nhưng ánh đèn trong quán Kinh Đô vẫn ấm cúng với những khúc hòa tấu dịu dàng. Kỷ niệm như ngưng đọng lại. Sơn bật quẹt môi điếu thuốc, đóm sáng lập lòe soi mặt hắc già nua, còm cõi, tiếng kèn Trompet náo nùng trong bài "Biển nhớ" của TCS càng làm ta thêm héo hắt, tay bắt tay vui vậy cũng gọi là "thôi thì thôi, cũng đành thì thôi" già từ mùa Xuân qua vội, ngày mai ta đi không biết thị xã có rưng buồn...

Ngày... tháng...

Lên Sài Gòn nhớ bạn bè trường lớp bây giờ tan tác như chim lạc bầy, tôi lại có một đồng thơ kể lể chuyện xóm làng của mấy đứa, thơ của Sơn than trời than đất "ta và anh Toán vẫn mong nhỏ về lại đây để bạn bè đấu hót cho vui, này cô bé ráng thi đậu vào Đại Học, nếu nhắm không xong thì xin đi Kinh Tế Mới may ra có chỗ vắng vùng, ha ha", còn Thu Hương thì tả cảnh buồn muốn chết khi còn quanh quẩn ở lại Sóc Trăng "thèm được gặp vài đứa bạn để tìm chút tin yêu của hồi đó.." Cuối thơ nó còn thò thêm câu "mày phải về đăng ký học sinh nếu còn muốn tiếp tục học, qua ngày qui định mà không đăng ký là coi như tự ý nghỉ học, nghỉ thiệt đó nghe, chớ hông phải dọa dẫm như...". Cái giọng tưng tửng của nó làm tôi mắc cười. Ừ, nghỉ thì nghỉ. Vài tháng sau đã thấy nó lên Sài Gòn rủ tôi đi ăn bò bía ở hồ con Rùa. Vậy đó bạn bè tôi đã bỏ lớp bỏ trường từ dạo ấy, còn vài đứa gồng mình ở lại học cho hết năm hết tháng để ra trường với mảnh bằng "giáo viên cấp một" bị đổi về xã ấp vùng sâu vùng xa nào đó dạy học quên đời. Nhắc chuyện này mới nhớ nhỏ bạn chung lớp tên Thẩm xinh xắn mặn mà, bị đì về học bò tó xa tít tề dạy lớp Ba, gặp đứa học trò quậy như quỷ, Cô đét cho một phát,

nó chạy về méc má, và trời ạ, má nó là vợ chủ tịch xã hầm hầm vác cây dao phay đang bằm rau đi xăm xăm tới lớp cấm cái phụng xuống bàn hỏi “*Tại sao dám uyñh nó?*”. Dĩ nhiên là cô giáo nhỏ sợ chết khiếp phải bỏ nhiệm sở mà khăn gói trở về nhà **chờ ngày vượt biển**.

Ngày ..tháng

Tưởng như mùa hạ cũ đã xa lác xa lơ qua đi từ dạo cả bọn chia tay nhau trong buổi tiệc thân mật ở nhà nhỏ Nhan, tớ nhận được thư Lộc chiều nay, thấy phượng chọt đồ rục trong lòng. Ủ! Một năm rồi hở Lộc! Thành phố tớ đang trú ngụ thật vô duyên và tẻ ngắt, quanh đây không có một cảnh phượng, không có tiếng ve râm rạn, cái nóng hừng hực và không gian khô cháy màu cỏ úa. Có những bận tớ đạp xe ngang trường học, mong tìm một tà áo trắng để thanh thản cõi lòng, vậy mà chỉ thấy lố nhố những áo ngắn quần đen trông chẳng giống ai, nữ sinh thời Xã hội chủ nghĩa là vậy, lòng tớ vừa buồn mà vừa cười, thấy tội nghiệp cho lớp đàn em của mình, chúng nó sẽ học những gì bên trong cửa lớp? chắc chắn không có thơ Quang Dũng “Đôi mắt người Sơn Tây”, không có Nguyễn Công Trứ, Tân Đà... Tuổi nhỏ thì có “**Năm điều bác Hồ dạy**”, lớn chút nữa thì có Marx Lenine, vào Đại học thì có Lịch sử Đảng và Thuyết Duy Vật biện chứng..

Và cái điều đáng ghét nhất hôm nay là **chế độ này đã thô lỗ tạo nên** những đau ần đau nhói vào trái tim ngây thơ, thui chột niềm tin của các em khi nhìn về phía trước, rào cản mọi mơ ước chấp cánh vào tương lai. Đó là **chủ nghĩa lý lịch, sự kỳ thị đầy thù hận ác độc** của phe thắng đối với kẻ chiến bại, là gong cùm đè lên thân phận con em của những gia đình “nguy quân, nguy quyền” miền Nam sau ngày giải phóng. Tớ có đứa em gái học lớp 5, nó thường phàn nàn với tớ là bây giờ nó không còn bạn. **Đầu năm học, khi vào lớp cô giáo hỏi “Ai là gia đình cách mạng?”** chỉ có mình nó đứng lên; cả lớp nhìn nó chăm chăm như giận dữ, khiến nó buồn phát khóc, bởi vì **cách mạng làm gia đình bạn nó trở nên nghèo xác xơ, Ba của bạn phải đi tù, Mẹ của bạn phải bán buôn tằn tảo để nuôi cả nhà...** Giọng con bé vùng vằng trẻ con... “*Ba nói cách mạng tốt, cách mạng đem cơm no áo ấm cho mọi người, nhưng sao em thấy còn khổ hơn hồi đó, ai mua gạo cũng phải sắp hàng, cực muốn chết, gia đình tụi bạn em bị bắt đi Kinh tế mới, mà ở đó đâu có trường học đâu, vậy là tụi nó đốt luôn hả chị? Em thương tụi nó và em ghét cách mạng của Ba...*”

Vậy đó, tuổi thơ của em gái tớ không còn thấy hồn nhiên nữa, nó đã biết lo cho cái lo của người khác, nó đã biết băn khoăn khi nhìn thời cuộc đổi thay, tớ chỉ có thể an ủi nó đừng buồn, có thể ngày mai sẽ tốt hơn ngày hôm nay... Tớ đem chuyện này kể cho chú Mười (em của ba) nghe, ông nghiêm mặt cảnh cáo “*đừng có đại dột phát biểu linh tinh, ông mà biết được ông bắt tụi con làm **kiểm điểm đây!***” Lá thư của cậu làm tớ vừa vui vừa buồn, tớ đi lang thang trên những con đường chọt mưa chọt nắng giữa Sài Gòn mà nhớ về phố cũ. Tớ đã đánh mất thuở học trò, nên tớ cũng quên mất mùa phượng nồng nàn ngày trước. Cám ơn Lộc đã nhắc cho tớ nhớ. Vâng, phượng đang đồ rục trong lòng, tớ thấy xôn xao khi sống lại với kỷ niệm. Một năm qua đi rồi. Khoảng thời gian này năm ngoái...

Ngày... tháng...

Bầu cử Quốc Hội đầu tiên sau ngày đất nước hoàn toàn giải phóng, sạch bóng quân thù.. Đúng như Sơn nói, đây là một **trò chơi bầu cử**. Đêm nào nhà nước cũng tổ chức bầu thử 95%, 96%, 98%, tỉ lệ tiêu chuẩn loại bỏ ba nhân vật mang số 1, 3, 13. Đảng đã “nhất trí” như vậy, sự **bị bọm trắng trợn** không cần che đậy khi thắng an ninh thường ghé sát tai ta thì thâm:

- Nên nhớ là viết dùm cho những người không biết chữ, chị nên “ý tứ” một chút.
- Tiên sư anh, dân chủ ở cái chỗ người ta chỉ một đảng anh “nhất trí” gạch một nẻo đấy hả? Ta làm bầm tức muốn điên lên mà chẳng biết phải làm sao, phải công nhận họ chơi trò lưu manh trong bầu cử, bởi vì họ chắc rằng dân đâu ai ủng hộ họ đâu, không gian lận sao thắng??
- Sẽ có 90 nước trên thế giới đến tham quan cuộc bầu cử của chúng ta, trong đó bao gồm cả các anh em Xã hội chủ nghĩa và ký giả tư bản, nếu có được hỏi về chính trị, xã hội tình hình trong nước sau ngày giải phóng tới giờ, yêu cầu các đồng chí hãy trả lời “không biết”, những người học tập cải tạo đang nằm trong tay chúng ta, nếu có những thế lực phản động âm mưu gây rối bạo động, lộn xộn ở bên ngoài thì chúng ta sẽ giữ họ lại lâu dài, hoặc thủ tiêu...

Cái thế đàn áp như vậy có giận chết được không chứ! Mẹ kiếp! Chế độ độc tài, đả đảo cộng sản!

Câu chuyện bầu cử vẫn không “**hồ hởi phấn khởi**” một chút xíu nào. Qua cuộc bỏ phiếu thử ở Ủy Ban Khóm 7, người ta cứ lên về từ từ, khi kiểm phiếu chả có là bao, một số phiếu trắng, có phiếu gạch chéo tên của mấy tay đầu sỏ, có phiếu chẳng thèm bầu ai. Chán không! Cái điệu này nhà nước chẳng khá nổi, dân chúng cứ phản ảnh rầm rầm, người ta không tin tưởng vào nền dân chủ trong chế độ này thì ai mà bỏ phiếu. Ta được chỉ định trong bàn viết dùm, được rồi ta sẽ thể hiện đúng quyền dân chủ của đồng bào, ta thề rằng ta sẽ tôn trọng và bảo vệ hết sức quyền tự do bỏ phiếu của cử tri. Nhớ mấy hôm đi xuống tổ vận động bầu cử, cứ thao thao:

- Bà con hãy thể hiện đúng mức cái quyền dân chủ trọng đại của mình. Không ai có thể bảo mình làm thế này hay thế kia được, mặc dù họ là “đảng lãnh đạo”, là “nhà nước quản lý” đi nữa, bà con đang sống trong xã hội độc lập tự do mà. Đi bỏ phiếu, không nhất thiết phải là đủ 10, nếu không thích thì mình bỏ 3, bỏ 5 cũng được, cũng chả chết thằng tây đen nào...

Ê, nhân viên nhà nước mà phản tuyên truyền thế hả? Coi chừng nghe con, tụi an ninh không hưỡn đứng gác để trong này con ba que xỏ lá như thế. Ta cười hóm hỉnh với chính mình. Ít ra thì lòng cũng đỡ ảm ức!

Ngày... tháng...

Mít tinh rầm rộ từ khóm tới phường, tới quận. Bích chương, biểu ngữ, cờ xí rợp trời. Tự dưng ta nghe lòng dâng lên niềm chua xót. Chào mừng cái gì đây? Khi cái mặt trái của thời cuộc đã phơi bày ra một cách chán chường?! Ta ứa nước mắt khi nhắc nhở với chị Ngọc về những người thân của mình đang ở trong một tình huống khác với những cờ xí kia, **họ là ngụy hay chính những kẻ bị bọm kia là ngụy?** Thấy tâm trạng mình náo nê làm sao, những hoan ca trong lòng ta đổ nát, nghe buồn tiếc và nhung nhớ xa xăm.

Hỡi những người lính đã chết và đang chết! Người ta đang reo vui thắng lợi trong nỗi ê chề của các anh, hỡi những người đang tập trung trong nhà tù cải tạo, vợ con, thân nhân các anh đang điều đứng khốn khổ trong cái gọi là Xã hội chủ nghĩa hôm nay.

Buổi chiều, tự dưng trời đổ một cơn mưa lớn đầu mùa khiến nỗi buồn thêm tê tái, tự dưng ta bỗng lo ngại một điều gì băng quơ, cuộc bầu cử đã lộ rõ bộ mặt lừa dối trơ trẽn của chế độ Cộng sản khiến ta càng thêm chán ngán. Cuộc kiểm phiếu kết thúc lúc 9 giờ tối, ra khỏi Ủy ban thì đêm đã khuya, đường về bỗng như dài hơn trong chua xót náo nê, dân ta học chính sách thuộc lòng như cháo, đạt đúng “chỉ tiêu” yêu cầu. Chính phủ ta nhắc tuồng khéo không chê vào đâu được, đạt đúng tỉ số hoạch định mà họ đã tính toán hàng tháng trước khi bầu cử “*Đảng lãnh đạo, nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ*”. **Đại bịp!** “*Dân chủ, tự do sử dụng lá phiếu như một viên gạch xây dựng đất nước*”. **Xạo Hết Chỗ Nói!**

Sao càng nghĩ ta càng giận thêm. “Đảng lãnh đạo” đã nắm chắc kết quả trước khi bầu cử, như thế còn gì để nói nữa! Tổ chức bầu cử cho quốc tế thấy họ Dân chủ, Công bằng trong một quốc gia vừa được thống nhất, độc lập. Sự thật chỉ là gian trá, lừa mỵ. Sự khỉ nhà chúng nó!